

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 6, 2020 | 25.06.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.6.68](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.6.68)

УДК 338.48

*О. Г. Підвальна,
к. е. н., доцент, доцент кафедри аграрного менеджменту,
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця
ORCID ID: 0000-0002-8779-5867*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

*О. Pidvalna
PhD in Economics, Docent, Associate Professor of Agrarian Management Department,
Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia*

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF REGIONAL POLICY FORMATION IN THE FIELD OF TOURISM

Стаття присвячена узагальненню концептуальних засад регіонального розвитку туризму для розробки підходів до його програмування як основи формування регіональної туристичної політики. Для формування ефективної регіональної політики необхідним є створення умов для повноцінної реалізації найважливіших функцій туризму (рекреаційно-оздоровчої, пізнавальної; культурної; формування екологічної свідомості; просторової; урбанізаційної). У розвитку туризму також відіграють важливу роль і виробничі фактори (праця, земля, капітал та інформація). Із точки зору формування ефективної регіональної політики дуже важливим чинником є діяльність місцевих органів влади та самоврядування. Стимулювання розвитку регіональної економіки у сфері туризму в першу чергу пов'язане з можливостями, які дає такий процес як програмування. Ефективна програма розвитку туризму в регіоні має виконувати такі функції як регулююча, контролююча, координаційна, інформаційна, стимулююча, рекламна. Основними цілями регіональної політики у сфері туризму мають бути збільшення доходів регіону, місцевого бізнесу та жителів; підвищення туристичної конкурентоздатності регіону; створення нових робочих місць; економічне зростання регіону з урахуванням принципів сталого розвитку.

The article deals with the generalization of the conceptual foundations of regional tourism development for the working out of approaches to its programming as a basis for the formation of regional tourism policy. To form an effective regional policy, it is necessary to create conditions for the full implementation of the most important functions of tourism (recreational, health, cognitive, cultural, the formation of environmental consciousness, spatial, urban). Production factors (labor, land, capital and information) also play an important role in the development of tourism. From the point of view of forming an effective regional policy, the activity of local authorities and self-government is a very important factor.

Stimulating the development of the regional economy in the field of tourism is primarily related to the opportunities provided by such a process as programming. Programming involves the development of a set of related tasks, goals and measures for their implementation, using a specific

selection criterion. The main feature of programming is multivariability. At the next stage (planning), the expected results are specified and a certain option is selected, which over time becomes a plan. The main features that distinguish planning from programming are the reduction of time, efficiency, directiveness and targeting.

An effective tourism development program in the region should perform such functions as regulatory, controlling, coordinating, informational, stimulating, and advertising. The main goals of regional tourism policy should be to increase the income of the region, local businesses and residents; increasing the tourist competitiveness of the region; creation of new jobs; economic growth of the region taking into account the principles of sustainable development.

An important aspect of the regional policy formation is its spatial dimension, which is due not only to the resource factor, but also the significant dependence of tourism on existing infrastructure, including transport. In view of this, planning the development and improvement of the transport network is an essential regulator of tourism development at the regional level.

Ключові слова: *регіональна політика; туризм; функції; цілі; принципи.*

Key words: *regional policy; tourism; functions; goals; principles.*

Постановка проблеми. Туристична діяльність, з огляду на свою складну функціональну і галузеву структуру, є важливим фактором соціально-економічного розвитку регіону. Водночас комплексність туризму породжує і низку проблем, адже для ефективного управління у цій сфері необхідна тісна співпраця та синхронізація багатьох галузей економіки з урахуванням специфіки міжнародних інтеграційних процесів. Зрозуміло, що для вирішення цих проблем необхідним є обґрунтування системи багаторівневих заходів щодо планування та стратегічного управління розвитком туризму на регіональному рівні на підставі узгодженої та концептуально цілісної регіональної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування регіональної політики у широкому контексті досліджували, зокрема, такі вчені як Г. Батьковець [1], З. Варналій [2], О. Караванський [4], А. Прусек [8] та ін. Ці та інші автори обґрунтовували концептуальні засади та окреслювали стратегічні пріоритети розвитку регіональної економіки на підставі аналізу актуальних тенденцій та загроз зовнішнього середовища. Окремі науковці (А. Голод [3], А. Паносюк [7], Ю. Феленчак [6] та ін.) досліджували також різні аспекти формування регіональної політики у сфері туризму. Поряд із тим, наявні підходи до обґрунтування концептуальних засад регіональної туристичної політики наразі досить розрізнені і потребують глибшого наукового аналізу з урахуванням сучасних тенденцій розвитку світової економічної науки.

Формулювання цілей статті. Метою статті є узагальнення концептуальних засад регіонального розвитку туризму для розробки підходів до його програмування як основи формування регіональної туристичної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою для формування регіональної туристичної політики має бути створення умов для повноцінної реалізації найважливіших функцій туризму, серед яких:

- рекреаційно-оздоровча;
- пізнавальна (освітньо-виховна);
- культурна;
- функція формування екологічної свідомості;
- просторова;
- урбанізаційна функція.

Рекреаційно-оздоровча функція реалізується на соціокультурному рівні. Основна її мета – відновлення фізичних та психічних сил людини поза місцем постійного проживання. Поєднання відпочинку та оздоровлення зумовлене тим, що рекреаційна функція сприяє покращенню стану здоров'я людини, тоді як оздоровча функція у більшості випадків вимагає відпочинку для досягнення максимального ефекту. Важливість рекреаційно-оздоровчої функції полягає не лише у поліпшенні фізичного та психічного стану людини. Вплив цієї функції відображається і на підвищенні продуктивності та ефективності праці, що сприяє кращим економічним результатам підприємств і галузей, розвитку регіонів і держав.

На соціокультурному рівні реалізується ще одна важлива функція туризму – пізнавальна, здійснення якої пов'язано з когнітивними особливостями поведінки людини під час подорожей. Водночас туризм використовується і в закладах освіти як форма проведення навчальних і позанавчальних та виховних занять.

Культурна функція частково пов'язана з виховною і має двосторонній характер. Адже з одного боку культура має вплив на стимулювання туризму, а з іншого – туристична діяльність здійснює різносторонній вплив на культурне середовище.

Функція формування екологічної свідомості пов'язана із особливостями використання природних

ресурсів у туризмі. Відомо, що туризм є одним із важливих факторів перетворення навколишнього середовища, що може мати негативні наслідки для екосистем. Саме тому під час організації туристичних подорожей важливим є використання положень концепції сталого розвитку.

Просторова функція туризму пов'язана із розбудовою на основі наявних туристичних ресурсів і об'єктів інфраструктурної мережі, яка допомагає більш ефективно задовольняти потреби туристів.

Пов'язаною із просторовою є урбанізаційна функція туризму, який:

– сприяє збільшенню кількості населення, що постійно та сезонно перебуває в містах-дестинаціях;

– впливає на значне збільшення зайнятості та доходів у сфері обслуговування;

– призводить до поширення міського способу життя серед населення менш урбанізованих туристичних районів.

Вплив функції урбанізації найкраще спостерігається в невеликих містах та сільській місцевості, де процес розбудови інфраструктури призводить до помітних змін в просторовому розвитку [7].

Проаналізовані соціально-культурні аспекти формування регіональної політики у сфері туризму для врахування у стратегічному плануванні розвитку туристичних регіонів мають також мати єдине концептуальне підґрунтя, яким, на думку окремих авторів, може стати соціальна доктрина туризму.

На думку Ю. Феленчак, формування і реалізація соціальної доктрини в туризмі матиме вагомe значення для підвищення рівня соціально-економічного розвитку країни. Автор зазначає, що розроблення і реалізація ефективної соціальної доктрини туризму може знівелювати регіональні диспропорції економічного та соціального розвитку та сприяти становленню туризму як потужної альтернативної економічної галузі, що володіє практично невичерпними ресурсами для розвитку [6].

Незважаючи на те, що туризм належить до сфери послуг, у його розвитку також відіграють важливу роль і виробничі фактори (праця, земля, капітал та інформація).

Саме працересурсний фактор є найважливішим серед виробничих чинників розвитку туризму. Вартість праці – головний елемент витрат на підприємствах сфери обслуговування. У свою чергу, кількість та кваліфікація працівників є основним показником рівня надання послуг (послуги зазвичай вимагають більш кваліфікованої роботи, більш складної, ніж у більшості галузей матеріального виробництва). Отже, із точки зору туристичного підприємства, працівники та їх кваліфікація є основними факторами виробництва.

Серед багатьох питань, пов'язаних з фактором праці, такими як професійна кваліфікація, амбіції чи проблема плинності персоналу, заслуговує на увагу оцінка ефективності праці. Її можна виразити як відношення обсягу виробництва до витрат праці, понесених на його реалізацію. Виміряти такий показник на туристичних підприємствах складно, адже до важливих елементів цієї оцінки належать якість спілкування з клієнтами, знання пропозицій, уміння реагувати на скарги, вирішувати проблемні ситуації, які негативно впливають на імідж компанії та рішення клієнтів щодо придбання послуг.

Земля як фактор виробництва включає всі природні ресурси, що використовуються у виробничому процесі. Тому він розглядається як прямий фактор виробництва, як територія (простір), на якій проводяться операції, а також як сукупність природних та кліматичних умов. Як відомо, основними формами використання землі у виробничому процесі є вирощування (наприклад, сільськогосподарського чи лісгосподарського виробництва), експлуатація (наприклад, видобуток корисних копалин), місце розташування (відіграє роль у виробництві як матеріальних благ, так і послуг).

У туризмі земля відіграє роль насамперед фактора локалізації (розташування та розподіл об'єктів у географічному просторі). Рішення щодо локалізації суб'єкта економічної діяльності є одними із найважливіших, адже мають довгострокові наслідки. Такі рішення вимагають найповніших даних про витрати та очікувані результати, пов'язані з вибором конкретного місця. Кожне місце має конкретну спроможність задовольнити потреби окремих людей та суб'єктів господарювання. Іншими словами, свої конкурентні переваги, серед яких – обсяг попиту та ресурси. Обсяг попиту – привабливість певного місця з точки зору можливості продажу вироблених товарів та послуг. Цей показник визначається кількістю споживачів та їх купівельною спроможністю. Значення ресурсів впливає з можливості отримання в певному місці умов, необхідних для ефективної економічної діяльності.

Фактор попиту має домінуюче значення у випадку вибору місця розташування закладів туристичного обслуговування. Ситуація дещо інша у випадку локалізації закладів розміщення, під час якої роль попиту є суттєвою, але виявляється вона не лише в момент придбання туристичної послуги, а перш за все в результаті наявності туристичного інтересу до розташованих поблизу природних або ж історико-культурних об'єктів (ресурсів).

Додатковим критерієм локалізації є можливість використання транспортної мережі. Причому, важливою є не лише наявність та якість транспортних шляхів, а й близькість транспортних вузлів, що дають змогу туристам поєднувати пересування різними видами транспорту під час подорожі.

Капітал підприємств сфери послуг включає такі основні компоненти як приміщення, обладнання, транспортні засоби, доступ до джерел енергії та води, оснащення інструментами, матеріалами та запасними частинами. Підтримка цього виробничого потенціалу в повній ефективності вимагає інвестиційних витрат та впровадження досягнень технічного прогресу. Інвестиції можуть мати різний характер: заміна використаних ресурсів новими; модернізація (заміна застарілих ресурсів більш сучасними); розвиток (розширення ринків).

У готельному господарстві основними капітальними ресурсами є будівлі та споруди, обладнання номерів, системи внутрішнього зв'язку, технічні пристрої, включаючи комп'ютерні системи, обладнання для

громадського харчування; у туристичних агенціях – обладнання для торгових точок, комп'ютерних систем; у туристичному транспорті – транспортні засоби, системи зв'язку; у спортивно-оздоровчих закладах – будівлі та споруди, їх обладнання.

У сучасній економіці саме інформаційні ресурси визначають пріоритетні напрями розвитку держав та регіонів. Однак не вся інформація є фактором виробництва. У цьому контексті потрібно насамперед говорити про організовану, впорядковану і практично спрямовану інформацію – знання. Позиція туристичної компанії на сучасному ринку визначається доступом до інформації та можливістю її використання. Основними способами використання інформації є:

- знання (потенціал, яким слід належним чином управляти);
- основа для прийняття управлінських рішень (шляхом дослідження ринку, орієнтованого на конкуренцію та споживачів);
- база даних про туристичний потенціал територій (туристичні ресурси, розвиток туризму, пропозиція послуг суб'єктів господарювання);
- технологічна форма комунікації, презентації пропозицій та укладення угод зі споживачами та партнерами через сучасні системи онлайн-бронювання;
- предмет діяльності суб'єктів господарювання на туристичному ринку, зокрема туристичних інформаційних послуг у широкому розумінні.

Отже, з одного боку, сучасна інформація допомагає потенційним та реальним клієнтам формувати свої туристичні потреби та знаходити пропозиції, що відповідають цим потребам. З іншого боку, інформаційні технології дозволяють суб'єктам туристичної діяльності створювати та реалізовувати свої пропозиції (тур-продукти).

Розвиток туризму на регіональному рівні залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів, але з точки зору формування ефективної регіональної політики дуже важливим чинником є також діяльність місцевих органів влади та самоврядування. Оптимальні механізми впливу цього чинника можуть базуватися на теорії віддаленого розвитку, сформульованій в 1970-ті роки, відповідно до якої локальний розвиток забезпечується за допомогою факторів місцевого розвитку з одночасною підтримкою капіталу, що виникає поза локальною системою. Така концепція створює умови для:

- ефективного використання місцевих умов розвитку та перетворення їх на чинник розвитку певного регіону;
- реальної участі місцевих громад у формуванні програм економічного розвитку територій та контролі за їх реалізацією;
- відродження підприємництва та створення сприятливого мікроклімату для соціально-економічного розвитку;
- реструктуризації економіки регіону;
- активізації процесів соціально-економічної трансформації певних видів економічної діяльності.

На нашу думку, питання стимулювання розвитку регіональної економіки у сфері туризму в першу чергу пов'язане з можливостями, які дає такий процес як програмування. Програмування розвитку – одна з форм прогнозування та створення майбутніх явищ; проміжний етап між прогнозуванням та плануванням. Таким чином, програмування – це пасивний спосіб прогнозування майбутнього, що полягає у встановленні гіпотетичної картини наступних явищ та процесів.

Програмування, з іншого боку, передбачає розробку комплексу пов'язаних завдань, цілей та заходів реалізації, використовуючи конкретний критерій відбору. Основна особливість програмування – багатоваріантність. На наступному етапі (планування) передбачувані результати конкретизуються і вибирається певний варіант, який з часом перетворюється на план. Основними ознаками, які відрізняють планування від програмування, є скорочення часу, ефективність, директивність та адресність. Однак найважливішою відмінною особливістю є те, що при плануванні замість багатьох варіантів ми маємо справу з одним сценарієм реалізації. Тому розвиток програмування – це форма проєкції майбутнього, яка спрямована на узгодження цілей розвитку; визначення доцільності їх здійснення; встановлення варіантів виконання сценаріїв; оцінку доцільності окремих варіантів; узгодження наслідків реалізації окремих варіантів.

З огляду на територіальний аспект, програмування розвитку може бути всеосяжним або стосуватися окремих питань.

Відповідно до розробленої методики програмування економічного розвитку в локальних та регіональних системах, програма розвитку туризму в регіоні складається з декількох етапів.

1. *Діагностика*, яка визначає поточний стан розвитку та оцінку причинно-наслідкових зв'язків, ключових факторів та критичних проблем для певної території. Діагностика з точки зору туризму повинна включати: всебічний опис ресурсів, економічної ситуації, демографічних, просторових факторів. Дуже важливою є також маркетингова оцінка.

2. *Якісний аналіз стратегії* стосується аналізу ринкового середовища та неринкового мікрорегіону. Він включає SWOT-аналіз, який враховує слабкі та сильні сторони, а також можливості та загрози, а також аналіз синергії можливостей розвитку регіону та його зовнішнього середовища (TOWS). В TOWS-аналізі система взаємодії між громадою та зовнішнім середовищем оцінюється з точки зору можливостей розвитку регіону.

3. *Перспективні дослідження* прогнозують соціально-економічні явища. Існує чотири типи прогнозування:

– спрямоване на екстраполяцію тенденцій та пошук раціонального розвитку подій із набору альтернативних можливостей; основним методологічним інструментом є аналіз часових рядів;

– евристичне, яке є значною мірою суб'єктивним, оскільки поєднує інструменти інтуїції, експертизи та припущень; найпоширенішими прийомами є: техніка оперативної творчості, методи групового обговорення, мозковий штурм та метод Дельфі; загальною рисою, що поєднує цей вид прогнозування, є поєднання знань та досвіду професіоналів;

– інтегроване, яке є особливо складним, з огляду на сукупність методів, що застосовуються; найважливіша його мета – встановити та порівняти характеристики різних прогнозів для підтвердження та перевірки висновків попередніх методик із використанням моделей вхідного та вихідного аналізу.

Варто зауважити, що важливим об'єктом прогнозування є інноваційна діяльність, яка може трактуватися як сукупність взаємозалежних науково-виробничих процесів, що призводять до появи, формування і використання системи нововведень у цілях проведення радикального оновлення виробничої системи території, що відбивається на життєдіяльності людини. Таким чином, прогнозування інноваційної діяльності не слід відносити виключно до прогнозування тільки науково-технічних змін виробничої системи та суб'єктів господарювання, а також до прогнозування лише технічного і технологічного розвитку регіону [5].

4. *Стратегічне дерево цілей.* На цьому етапі формулюються конкретні цілі, наприклад: розширення рекреаційної бази, модернізація мережі закладів розміщення, залучення зовнішнього капіталу.

5. *Програма стратегічного розвитку* є ключовим, але не завершальним етапом програмування розвитку туризму. Правильно розроблена програма стратегічного розвитку повинна включати:

– прогнозні цілі розвитку території, а також методи та засоби їх досягнення;

– нормативно-правову базу, у тому числі чинну стратегічну документацію загальнодержавного та регіонального рівня;

– форми співпраці з регіональними та державними органами влади, а також бізнес-середовищем;

– можливості залучення органів місцевого самоврядування та громадських інституцій;

– основу для формування бренду території [8].

Ефективна програма розвитку туризму в регіоні має виконувати кілька основних функцій (табл. 1).

Таблиця 1.
Функції програми розвитку туризму в регіоні

Функція	Характеристика
Регулююча	Визначальний фактор ухвалених рішень, що забезпечують реалізацію визначених завдань; є інструментом прямого впливу на суб'єктів, відповідальних за її виконання; може бути реалізована лише в тому випадку, якщо програма була ухвалена як обов'язковий документ або якщо існують адекватні відносини між суб'єктами, які ухвалюють рішення, та суб'єктами, що забезпечують їх реалізацію
Контролююча	Основа для оцінки ефективності органів, відповідальних за реалізацію політики; безпосередньо пов'язана з регуляторною функцією
Координаційна	Програма є документом, що стосується різних суб'єктів локального та регіонального розвитку, які мають координувати свою діяльність, щоб вона відповідала стратегічним цілям; в туризмі ця функція є особливо важливою
Інформаційна	Збір інформації про напрями розвитку туризму в регіоні та рішення органів влади
Стимулююча	Вимагає від владних структур шукати найкращі рішення для вирішення проблем розвитку туристичної сфери регіону
Рекламна	Програма виокремлює ті цілі регіонального розвитку туризму, які є привабливими для представників різних бізнес-середовищ та туристичного ринку загалом; програма також повинна показувати переваги, які суб'єкт господарювання може очікувати від участі в її реалізації; важливо, щоб програма показала, що її цілі можна досягти завдяки зовнішнім джерелам фінансування (інвесторам та донорам).

Реалізація зазначених функцій має бути спрямована на забезпечення досягнення основних цілей регіональної політики у сфері туризму:

– збільшення доходів регіону, місцевого бізнесу та жителів;

– підвищення туристичної конкурентоздатності регіону;

– створення нових робочих місць;

– економічне зростання регіону з урахуванням принципів сталого розвитку.

Варто зазначити, що, окрім цілей, важливим аспектом формування регіональної політики є її просторовий вимір, який зумовлений не лише ресурсним чинником, а й суттєвою залежністю туризму від наявної інфраструктури, зокрема транспортної. З огляду на це, планування розбудови та покращення транспортної мережі є суттєвим регулятором розвитку туристичної діяльності на регіональному рівні.

Висновки. Отже, для формування ефективної регіональної політики у сфері туризму необхідним є створення умов для повноцінної реалізації найважливіших функцій цього виду економічної діяльності. У цьому контексті варто наголосити, на соціокультурному значенні туризму. Водночас у стимулюванні туристичної діяльності в регіоні також відіграють важливу роль і виробничі фактори, для регулювання впливу яких ключове

значення має діяльність місцевих органів влади та самоврядування, а також громадських об'єднань та інноваційних структур. Стимулювання розвитку регіональної економіки у сфері туризму в першу чергу пов'язане з можливостями, які дає такий процес як програмування. Програми розвитку туризму в регіоні повинні узгоджуватися з іншими програмними документами та стратегіями, а також формуватися на засадах збалансованого просторового розвитку.

Список літератури.

1. Батьковець Г.А. Інвестиційна політика в сфері туризму. Вісник Львівського інституту економіки і туризму. 2007. № 2. С. 87–91.
2. Варналій З.С. та ін. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія. Київ : НІСД, 2007. 820 с.
3. Голод А.П. Безпека регіональних туристичних систем: теорія, методологія та проблеми гарантування : монографія. Львів : ЛДУФК, 2017. 350 с.
4. Караванський О.В. Регіональна політика України на сучасному етапі. Регіональна економіка. 2005. № 4. С. 170–182.
5. Підвальна О. Формування механізму управління інноваційною діяльністю компаній індустрії туризму в регіоні. Підприємництво та інновації. 2019. №10. С. 107–113.
6. Феленчак Ю.Б. Формування теоретичного підґрунтя соціальної доктрини туризму у вітчизняній науці. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 26(2). С. 92–95.
7. Panosiuk A. *Ekonomika Turystyki*. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. 232 p.
8. Prusek A. *Strategia rozwoju regionów w warunkach gospodarki rynkowej*. Kraków : AE, 1995, 175 p.

References.

1. Bat'kovets', H.A. (2007), "Investment policy in the field of tourism", *Visnyk L'vivs'koho instytutu ekonomiky i turyzmu*, vol. 2, pp. 87–91.
2. Varnalij, Z.S. (2007), *Derzhavna rehional'na polityka Ukrainy: osoblyvosti ta stratehichni priorytety* [State regional policy of Ukraine: features and strategic priorities], NISD, Kyiv, Ukraine.
3. Holod, A.P. (2017), *Bezpeka rehional'nykh turystychnykh system: teoriia, metodolohiia ta problemy harantuvannia* [Security of regional tourist systems: theory, methodology and problems of guarantee], LDUFK, L'viv, Ukraine.
4. Karavans'kyj, O.V. (2005), "Ukraine's regional policy at the present stage", *Rehional'na ekonomika*, vol. 4, pp. 170–182.
5. Pidval'na, O. (2019), "Formation of the mechanism of management of innovative activity of the companies of the industry of tourism in region", *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, vol. 10, pp. 107–113.
6. Felenchak, Yu.B. (2019), "Formation of the theoretical basis of the social doctrine of tourism in domestic science", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo*, vol. 26(2), pp. 92–95.
7. Panosiuk, A. (2006), *Ekonomika Turystyki* [Tourism Economics], Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, Poland.
8. Prusek, A. (1995), *Strategia rozwoju regionów w warunkach gospodarki rynkowej* [Regional development strategy in market economy conditions], AE, Kraków, Poland.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2020 р.